

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

старшокласників підприємливості у навчально-трудова діяльності. Дис..... канд. пед. наук. – К., 1994. – 214 с.

14. Шакуров Р.Х. “Социально-психологические проблемы руководства педколлективом”. – М., 1982 – 208 с.

15. Шемякин В.П. Экономическое воспитание школьников: Вопросы теории и практики. – М.: Педагогика, 1986 – 96 с.

16. Шкіль М.І. “Реформування вищої педагогічної освіти” // Освіта і управління. – 1997 – Т.І – С. 39 – 45.

17. Шпак О. Економічна підготовка

педагогічних кадрів в системі безперервної освіти. – Монографія. – К.: “Четверта хвиля”. – 2000. – С. 277 – 282.

18. Шпак О.Т. Економічна підготовка педагогічних кадрів в системі безперервної освіти: Монографія. – К.: Четверта хвиля, 2000. – 352 с.

19. Шпак О.Т., Падалка О.С., Шепетько В.П. Учителю про економічне виховання учнів: питання генезису і компетентності. – К.: Четверта хвиля, 1998. – 224 с.

20. Шпак О.Т. Класному керівникові про економічне виховання учнів. – К., 1991. – 38 с.

Мирон Вачевський, кандидат економічних наук, професор кафедри

менеджменту і підприємництва

Дрогобицького державного педагогічного університету

ім. І. Я. Франка

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті досліджуються теоретичні основи економічного мислення на сучасному етапі з переходом України до ринкових відносин, яке може сприяти формуванню особистості школяра, глибокою ідейністю, творчим ставленням до дорученої справи, високою культурою праці і поведінки.

Постановка проблеми. Процес засвоєння наукового світогляду у кожного нового покоління, соціальної групи людей, кожної особистості має свої особливості, обумовлені рівнем економічного і політичного розвитку суспільства, характером і формами боротьби суспільних систем на міжнародній арені, національними і сімейними традиціями, особистими якостями людей.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженням економічної освіти займалися багато авторів вітчизняної педагогічної науки і практики. Особливо ці процеси активізувалися після проголошення незалежності України. У цей час досить швидкими темпами почали з'являтися ліцеї, гімназії, коледжі, спеціалізовані класи з поглибленням вивчення економіки.

На думку багатьох дослідників – В. Боднар, М. Дробнохода, В. Мадзігона, Г. Левченка, М. Єрмошенка, І. Михасюка. О. Шпака, І. Прокопенка та інших, – головною метою в здійсненні економічного навчання та формування у майбутніх спеціалістів високих професійних компетенцій з елементами ринкового механізму, відносин, що виникають у процесі розвитку прогресу і підвищення ефективності виробництва в сучасних умовах економіки, особливо

підготовки майбутніх маркетологів, має бути забезпечення загальнодоступності отримання початкової професійної освіти з економіки в загальноосвітніх навчальних закладах з наступним поглибленим вивчення маркетингу у ВНЗ.

Мета статті – розкрити особливості вивчення економіки старшокласниками у процесі профільного навчання.

Виклад основного матеріалу. Розвиток науки і техніки, зростання свідомості у молоді, зміни, які проходять в економічній, суспільній, духовних сферах, вимагають постійного вдосконалення навчального процесу, до вимог теперішнього часу [9, 24].

Суть економічного мислення є в тому, що воно пов'язане з економічною освітою. Економічне мислення включає знання про економіку, про суть економічних законів і категорій, про систему трудових і виробничих відносин.

Отже, для розвитку економічного мислення в учнівської молоді насамперед потрібно вивчати економічні дисципліни, які розвиватимуть мислення про розвиток суспільства та створення матеріальних благ.

Економічне мислення передбачає ознайомлення

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

молоді із економікою, маркетингом, менеджментом, інформацією, статистикою та іншими дисциплінами, які визначають сукупність виробничих відносин, складаючи базис суспільства і конкретно з економікою як єдиним народногосподарським комплексом, охоплюючи всі ланки виробництва.

Визначним елементом економіки є взаємовідносини власності на засоби виробництва.

Зазначимо, що економіка розвивається відповідно до вимог об'єктивних економічних законів, що відображають найбільш суттєві і стійкі зв'язки залежно від економічних явищ і процесів виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних достатків.

Пізнаючи і володіючи економічними законами, люди використовують їх дію у своїх інтересах. Таким чином економічне мислення є не тільки в забезпеченні і визнанні об'єктивності економічних законів, але і в формуванні шляхів і методів використання, обліку об'єктивних вимог, складаючи наукову основу управління економікою і суспільством у цілому.

Слід зазначити, що людина живе у суспільстві, вона зв'язана певними формами спільного життя і діяльності. Різні види діяльності утворюють сфери людського суспільства, які є відносно самостійними: економіка, політика, соціальна сфера, духовне життя.

Основою існування суспільства є економіка.

Щоб існувати, люди повинні мати їжу, одяг, взуття, житло, меблі та багато інших благ. Все це створюється в економічній сфері суспільства. Створення життєвих благ називається виробництвом.

Економіка визначає всі інші сторони розвитку суспільства, його політичний лад, духовне життя. Культуру, ідеї, погляди, теорії, в кінцевому рахунку визначаються суспільним виробництвом, залежать від нього.

Висвітлюючи дану проблему молоді, слід наголосити, що економіка складається з окремих галузей, їх комплексів, економічних районів і зон, інфраструктури.

Кожна галузь – це сукупність підприємств, що випускають однотипні блага: швейна галузь виробляє одяг, харчова – їжу, чорна металургія – чавун і сталь. Галузі об'єднуються в комплекси, де випускаються близькі за призначенням блага: машинобудування виробляє різні машини, сільськогосподарський комплекс – перероблені природні блага рослинного і тваринного походження [8].

Уся народногосподарська діяльність, на виробництві певних благ спеціалізується по певних економічних районах, які мають найбільш сприятливі умови.

Щоб розвивати економічне мислення і прищеплювати економічну культуру молоді

необхідно знати одне з важливих питань, що людина від свого народження до глибокої старості пов'язана з економікою. Вона отримує від суспільства певну кількість благ і певну кількість благ повертає суспільству. У різному віці співвідношення того, що вона споживає і що виробляє, різне.

У дитинстві людину повністю забезпечує сім'я і суспільство. Діти лише споживають, не виробляючи нічого, лише з 20 – 22 - річного віку людина починає забезпечувати свої потреби. Частина того, що вона створює, починає переважати частку того, що вона споживає.

Найвищий рівень продуктивності праці і споживання досягається, як правило, в 30 – 45 - річному віці. У цей період людина створює блага, які в 3 – 4 рази перевищують ті, які вона споживає. Після цього трудова активність людини поступово зменшується, а коли працівник виходить на пенсію, турботу про нього знову беруть на себе сім'я і суспільство.

За працездатний період людина створює значно більшу кількість благ, ніж споживає за все життя. Якби усе було навпаки, суспільство не могло б існувати. Такий стан є вирішальною умовою розвитку людини, сім'ї і суспільства.

Визначальною ознакою поліпшення життя кожної окремої людини, її сім'ї і суспільства в цілому є зростання виробництва матеріальних благ. Кожен член суспільства не лише віддає значну їх частку сім'ї і суспільству, але й одержує від них все більшу частку благ для задоволення своїх потреб.

Підвищення ефективності суспільного виробництва залежить головним чином від ступеня зрілості, економічної свідомості людей, від їх готовості активно брати участь в управлінні виробництвом, вдосконаленням управління економікою.

Одним із напрямків покращення економічного розвитку в країні є підготовка молоді до вибору професії, орієнтації її у сучасній системі господарювання, а це означає, що необхідна широка економічна освіта, починаючи зі школи і закінчуючи всіма навчальними закладами, які готують майбутніх фахівців для народного господарства, підприємництва, ринкової економіки.

Рухомою силою свідомої економічної діяльності у всіх ланках виробництва є економічні інтереси, які передбачають ініціативу в праці, діловитість, відповідальність, творчий пошук шляхів, які ведуть до найкращого господарського результату при найменших витратах.

Роль економічної політики в розвитку економічного мислення оговорена місцем економіки в житті суспільства, виступає предметом економічної освіти.

При формуванні економічного мислення і економічної культури школярів особливо

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

важливими є правильне засвоєння суті економічних відносин у суспільстві.

Відзначимо, що економічні відносини завжди історично конкретні, вони складаються на основі певної форми власності на засоби виробництва і складають суть економіки країни. На цьому виростає конкретна економіка, конкретне господарство країни, формується мета розвитку виробництва, форми і методи господарювання, тобто певні політичні, соціальні і духовні особливості країни.

Економіка не тільки зв'язана з розвитком виробничих сил і обумовлена цим розвитком, але й виконує ідеологічну функцію, діє на свідомість, почуття, поведінку людини.

Отже, можна стверджувати, що економічне мислення є складовою частиною виховання гармонійно розвинutoї особистості, має специфічні завдання, принцип проникнення у всі напрямки суспільного життя.

Теоретичні основи суспільного виробництва пов'язані з розвитком мислення. Щоб успішно формувати у школярів основи економічного мислення, спрямованого на розвиток ініціативи, на підвищення відповідальності, творчого пошуку, учитель повинен знати суть завдання економічної освіти і виховання школярів, вміло впливати їх у процесі педагогічної діяльності, аргументовано доводити учням, що економічна підготовка, формування економічної свідомості – невідкладна потреба дальшого розвитку і вдосконалення суспільного виробництва.

Результатом суспільного виробництва є благо, або продукт. Будь-який продукт завжди втілює в собі витрати суспільної праці, що визначає його суспільну природу. Водночас, продукт має відповідну конкретну форму і властивості, що робить його здатним задовольняти певні людські потреби.

Здатність продукту задовольнити людську потребу називають його споживною вартістю. Це перша властивість продукту.

В економічній сфері суспільства створюється велика кількість різноманітних споживних вартостей, але усіх їх можна поділити лише на два види залежно від того, які потреби людей вони задовольняють. Засоби виробництва задовольняють виробничі потреби, а предмети споживання – особисті потреби людей.

Для того, щоб бути споживною вартістю, продукт не обов'язково повинен набувати форму речі, бути матеріальним благом. Споживна вартість є також послуга. Послуга – це вид праці, яка створює особливе благо. Ця особливість полягає в тому, що в послугі збігаються виробництво і споживання блага. Виробничі задовольняють потреби виробництва – наукові, інформаційні, транспортні та інші. Особисті послуги задовольняють особисті потреби людей:

лікар лікує хворого, учитель навчає учнів і т.ін.

Надалі учням слід сказати про розвиток національного багатства, його зв'язок з працею та виробництвом. Це дозволить молоді осмислити те, що створено людьми в процесі трудової діяльності за певний проміжок часу.

Підвищення економічного мислення зв'язане з інтенсивним розвитком, зростанням національного багатства. В нинішніх умовах з різними видами власності розвиваються нові форми господарювання, кооперація, орендний підряд, особиста трудова діяльність, рівновидності підприємницької діяльності, які створюють суспільне виробництво і суспільний продукт.

Сукупність усіх споживних вартостей, створених у суспільстві, це – суспільний продукт. До складу суспільного продукту входить велика кількість різноманітних матеріальних благ і послуг. Вони створюються у різних сферах і галузях економіки.

Учні повинні знати, що суспільний продукт є результатом суспільного виробництва, яке складається з трьох основних сфер: матеріального виробництва, нематеріального виробництва і сфери послуг [11].

Вчитель повинен звернути увагу учнів, що створення в суспільстві всякого продукту, за допомогою продуктивної праці, утворює суспільне багатство. До суспільного багатства відносять також природні ресурси (надра, ліси, води, рибні запаси, земля).

Суспільним багатством вимірюється і добробут кожної окремої особи. У першу чергу це стосується задоволення матеріальних потреб людини (в продуктах харчування, одязі, взутті, житлі, та інших життєво необхідних благах), а також в задоволенні духовних потреб (в релігії, послугах освіти, культури, мистецтві) і соціальних потреб (в охороні здоров'я виховання дітей, нематеріальних послугах сфери побуту і т.ін.).

Варто наголосити, що нині людина має не змiрно більші можливості для задоволення усього спектру своїх потреб. Основою цього є сучасне суспільне виробництво, в якому створюються суспільне багатство, що служить для задоволення суспільних і особистих потреб.

Продовжуючи висвітлювати дану проблему, зазначимо, що суспільне багатство здійснює циклічний рух, проходячи через стадії виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Початковою і головною стадією цього руху є виробництво, тобто процес створення корисного блага, споживної вартості. Ця стадія має вирішальне значення: якщо благо не створене, то нема що розподіляти, обмінювати і споживати.

Розподіл визначає частку кожного в багатстві суспільства. Вона залежить від кількості вироблених споживчих вартостей, призначених для розподілу. Але у більшості випадків продукт

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

створюється не для особистого, а для суспільного (виробничого) споживання.

Споживання це кінцева стадія руху, процес використання споживних вартостей для задоволення як особистих, так і суспільних потреб.

Розрізняють особисте і виробниче споживання.

Особисте споживання – використання предметів споживання, а виробниче, або суспільне споживання – це використання засобів виробництва (машин, обладнання, сировини, енергії, виробничих споруд і т.ін.).

Суспільне виробництво виникло і розвивалося лише з однією метою – задоволення особистих і виробничих потреб. Але потреби мають властивість змінюватися, а в процесі задоволення нових потреб виникають нові. Цей процес нескінченний – розвиток виробництва породжує закон зростання потреб.

Отже, в процесі руху суспільного багатства виникає суперечність між досягнутим рівнем виробництва, з одного боку, і зростаючими потребами людей – з іншого. Долаючи суперечність, людини нарощують суспільне багатство, пристосовуючи виробництво до задоволення нових потреб. Процес подолання суперечностей суспільного виробництва є джерелом економічного розвитку. Потім з'являються нові потреби, виникає нова суперечність, яка знову підштовхує економічний розвиток, і так буде завжди, поки існує людство і виробничі життєві благ.

Розвиток всякого виробництва тісно пов'язаний з одержанням знань, підготовки особистості до нових форм господарювання.

Нове економічне мислення не може бути і виникнути само собою, воно зв'язано з розвитком продуктивних сил, вдосконаленням виробничих відносин, із рівнем економічної підготовки самих людей, з їх активністю в процесі трудової діяльності. Тому для формування у школярів основ нового економічного мислення необхідно не тільки озброювати їх економічними знаннями, але й включати в активну трудову економічну діяльність.

Зміни економічної освіти у загальноосвітній школі включають закономірності економічного розвитку суспільства, елементи економіки і організації виробництва, наукову організацію праці, підприємницьку діяльність. Засвоєння економічних властивостей розвитку суспільства – міцна основа формування економічної свідомості, якою повинні володіти всі працівники суспільства [2].

Економічні знання як основа економічної підготовки молоді відповідно до сучасних умов формуються насамперед при вивченні предметів шкільного циклу. До них в першу чергу належать “Основи економічних знань”, а в спеціалізованих

школах вивчення економіки, предмети “Маркетинг”, “Менеджмент”, “Підприємницька діяльність” та інші.

Молодь повинна вивчити питання промислового виробництва і управління, утворення і використання фондів підприємства, цінову політику держави та податки, інвестиції, банківську справу, розвиток підприємництва та інші питання економічного напрямку. Засвоєння цих питань, дозволить підготувати учнівську молодь до професійного самовизначення, а головне – розвинути у неї економічне мислення.

Одним з пріоритетних напрямків нового педагогічного мислення й нового погляду на урок та весь навчальний процес є зміна в поглядах на учнів як на суб'єкт виховання і навчання.

Особистість учня ставиться в центрі навчального процесу, що вимагає від учителя переосмислення мети й завдань уроків з позиції школяра. Звідси виникає потреба ставити учнів у позицію дослідників-першовідкривачів явищ природи, економічних категорій, які вивчаються на уроках, вивчати, спостерігати й аналізувати процеси в суспільстві, й цим самим пробуджувати в молоді цікавість і потяг до ще не розв'язаних проблем, з якими вони можуть зустрітись в майбутньому, а особливо при виборі професії в ринковій конкурентній системі господарювання.

Тобто вчитель повинен створити таку внутрішню напруженість думки в процесі навчання, яка сприятиме активізації й мобілізації сил, волі і здібностей школярів, розвиватиме їхнє самостійне, творче мислення.

Для забезпечення самостійного, творчого мислення учнів треба, щоб вони засвоїли пізнавальні процедури (кроки, елементи) творчої діяльності, які виходять за рамки звичайних типових планів характеристики і шкільних завдань.

Творчу діяльність можна здійснювати як на програмовому економіко-географічному матеріалі, так і в процесі розв'язання спеціально створених економічних завдань.

На основі методів дослідження економічної науки розглянемо приклади конструювання й розв'язання системи пізнавальних задач, засвоєння учнями навчального матеріалу на різних рівнях організації самостійної пізнавальної діяльності.

Наприклад, якщо пізнавальну задачу конструювали для того, щоб показати учням застосування економічного порівняння розвитку підприємництва в регіоні або окремого економічного регіону, то спосіб її розв'язання буде виражено в таких кроках або елементах:

- визначити конкретні дані створення кількості підприємницьких фірм, які здійснюють комерційну діяльність, їх прибутки, витрати, доповнити негативні

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

явища, які впливають на розвиток цієї діяльності;

- порівняти і виділити подібність і відмінності ознак у розвитку підприємництва окремого регіону;

- порівняти статистичні дані кожного окремого підприємства, підприємця і провести аналіз за певний період часу.

В економіці прикладів можна наводити багато з кожної окремої теми, але доцільно прив'язати до конкретного економічного регіону, щоб учні могли порівнювати. До таких завдань можна розробити різні види тестів до кожної окремої теми, що теж є одним із напрямків творчого мислення.

Як бачимо, важливо, щоб учитель під час навчання учнів економіки, забезпечував правильне розуміння взаємозв'язків знань і досвіду творчої діяльності та скеровував молодь на формування відповідних вмінь та навичок економічної діяльності [3].

Поняття складності в пізнанні економіки – це об'єктивна характеристика задачі, її змісту, складових частин і числа дій, потрібних для її розв'язання.

Складність задач вимірюється такими об'єктивними показниками:

- кількістю в умові даних, які треба зіставити одне з одним;

- числом кроків, дій, потрібних для розв'язання;

- кількістю висновків, що впливають з умов задачі.

Ускладнити пізнавальну задачу в економіці можна внаслідок збільшення числа даних за рівності інших показників, або проміжних ланок, кроків, що найбільше ускладнює розв'язання задачі.

Таким чином, процес розв'язання пізнавальних задач полягає в тому, що учні розпочинають з'ясовувати головне утруднення або реальну проблемність змісту, тобто відмінності (інколи навіть суперечності між умовою й вимогою (запитанням) і намагаються знайти залежність або певні властивості, щоб заповнити розрив між початковою умовою і вимогою пізнавальної задачі.

Тому найціннішими для навчання економіки є два положення:

- успішно розв'язати пізнавальну (проблему) задачу економіки означає встановити зв'язки між умовою і запитанням до неї;

- у процесі виявлення учнями реальної проблемності, змісту між умовою й вимогою не завжди повинна бути наукова проблема;

- суперечності потрібно шукати між "знанням" і "незнанням".

Розв'язання пізнавальних задач класифікується в дидактиці як застосування вищого рівня

організації діяльності учнів у процесі здійснення проблемного підходу.

Отже, створюються методичні умови для поглибленого дослідження, тобто найвищої самостійності пізнавальної діяльності учнів, що забезпечує максимальні можливості їхнього творчого мислення. Відзначимо також, що всі завдання, які розв'язуються в економіці, можна поділити на два рівні.

До першого рівня завдань можна віднести короточасні дослідження економічних проблем, під час лекції, деякі питання ситуаційні, бесіди, дискусії і т. інше, до другого рівня слід віднести завдання, які стосуються проблем податків, цін, митних стягнень, або питання, які стосуються макроекономічних економічних задач.

Економічне виховання учнівської молоді та набуття культури в економічній сфері діяльності, базується на таких основних принципах:

- науковість – вивчення економічних та споріднених наук про суть економіки та її закономірностей;

- зв'язок з життям – ґрунтується на використанні теорії економіки в практичній діяльності;

- практика створення і вдосконалення економіки – постійний пошук кращих результатів економічного розвитку та застосування передового досвіду в практичній діяльності.

Принцип науковості передбачає здійснення економічного виховання на основі методу пізнання економічних законів і процесів економічного життя і на цій основі вироблення економічної культури і ставлення до всіх економічних процесів, які відбуваються в суспільстві.

У процесі економічного виховання і розвитку культури учні повинні отримати систематизовані наукові знання про важливі економічні категорії і закони, усвідомити суть продуктивних сил і виробничих відносин, зрозуміти особливості сучасного розвитку суспільства, його соціально-економічні завдання.

Важливо, щоб кожна людина мала не тільки загальне уявлення про економіку, сучасні форми і методи господарювання, але й практично володіла ними. Вчитись господарювати потрібно зі шкільної парти, щоб ставши на робоче місце, мати відповідну економічну підготовку. Такий процес засвоєння економіки сприяє виробленню відповідного мислення і розвитку культури особистості до сучасного стану розвитку економічних структур діяльності.

Завдання, які стоять перед країною, випливають із того, що необхідно вдосконалювати освіту і виховання, розвивати в молоді економічну культуру, в тому числі на основі глибоких економічних знань, які повинна дати загальноосвітня школа, а вищі навчальні заклади дати відповідний

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

фаховий рівень підготовки спеціаліста для народного господарства та прискорювати НТП.

Принцип єднання слова і діла має важливе значення в економічній освіті і вихованні школярів. З цією метою слід формувати в учнів чіткі і ясні уявлення про процеси, які відбуваються в суспільстві, їх призначення.

Необхідність серйозного повороту школи до поліпшення економічної освіти і виховання школярів включає вдосконалення загального підходу до виховання особистості в колективі, прищеплення їй відповідної культури до оточуючого середовища, а це базується на тісному зв'язку школи з родиною, і суспільством [4].

Показник відповідності досягнутих результатів, поставлених метою і завданням, характеризує ефект економічного виховання. Одержаний ефект відповідно до витрат на його досягнення показує ефективність навчання та розвитку економічної культури підрастаючого покоління.

Варто відзначити, що під критеріями ефективності слід розуміти показник відповідності досягнутих результатів, поставленим меті і завданням, який характеризує ефект економічної культури і мислення.

У засобах інформації і на практиці організацією економічного виховання часто називають кількісно оцінений результат без зіставлення з витратами на його досягнення. Прийнято виділяти економічний і соціальний ефект, хоча вони тісно зв'язані між собою, а ефект набуття культури і економічного мислення є тим результатом, від якого ми отримуємо всі інші досягнуті ефекти. Всі вони залежать від рівня економічної освіти. Вміння мислити і приймати правильні рішення, – це практика яка набувається і виробляється з часом і формується на основі виробленої культури особистості. Така особистість повинна готуватися зі шкільної парти. Школа повинна закладати основи економічної культури та вміння економічного мислення [6].

Економічний ефект економічного виховання виражається в тому, що на основі одержаних знань, вироблення економічного мислення вдосконалюються економічні навички і вміння, професійна підготовка. Це проявляється в продуктивній праці, створенні підприємницьких структур діяльності і т. інше.

Соціальний ефект економічного розвитку і культури реалізується у всіх сферах діяльності особистості і проявляється лише через деякий час.

Загальним критерієм ефективності економічного виховання та набуття культури в економічній діяльності школяра має бути ступінь відповідності економічної діяльності економічним чинникам.

Поряд із застосуванням загального критерію ефективності економічного мислення і культури

можуть застосовуватись і інші критерії для визначення ступеня реалізації різних сторін економічного виховання. Наприклад, раціональне засвоєння економічних знань, розвиток економічного мислення, набуття навичок культури, вміння практичної дії, проявляється в умінні застосовувати відзначені критерії відповідно до інтересів суспільства.

Загальне завдання школи – навчити школярів добре працювати, підготувати їх до правильного вибору професії.

Висновки. Сьогодні, коли Україна вступила у вирішальний етап ринкової економіки, роль для учнівської молоді стає надзвичайно важливою. Нині необхідно формувати у молоді ринкове економічне мислення, виховувати майбутнього господаря в усіх сферах діяльності.

Таким чином, економічна освіта повинна сприяти досягненню мети навчання, давати економічну освіту, формувати вміння, розширяти світогляд, мислення, привчатися до культури особистості, та допомогти учнівській молоді зробити правильний вибір професійного самовизначення.

1. Абашкіна Н. В. та ін. *Професійна освіта у зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Черкаси: Вибір. 2002. – 322 с.*

2. Баб'як М. М., Терес В. І., Шпак О. Т. *Економічна підготовка педагогічних кадрів (теоретичний аспект). Дрогобич "Коло", – 2002. – 120 с.*

3. Баб'як М. М., Пешенкова Л. А., Рибчук А. В. *Економічна теорія. Наочний посібник. Дрогобич "Вимір", – 2002, – 204 с.*

4. Балл Г. А., Волинець А. Г. *Значущість діалогічного підходу для освіти. Психологічні аспекти гуманізації освіти: Кн. для вчителя. – К.: Рівне. – 1996. – 91 с.*

5. Богданова Л. П. *Фактори прискорення НТП. Київ, Тво "Знання", Серія 3, Економіка №13. – 1988. – 32 с.*

6. Ватаманюк З. Г., Буняк В. Б., Грабинський І. М. *Економіка: Навчальний посібник. Для 10–11 класів. – К.: Либідь, – 1999. – 384 с.*

7. Вачевській М. В. *Теоретико-методичні засади формування у майбутніх маркетологів професійної компетенції. – К.: Професіонал., 2005. – 364 с.*

8. Вачевський М. В., Скотний В. Г., Мадзігон В. М. *Основи економічних знань для 10–11 класів. – ЦУЛ. 2004. – 536 с.*

9. Вачевський М. В., Кремень В. Г., Мадзігон В. М. *Інтелектуальна власність. Підручник для студентів ВНЗ. – К.: Професіонал. – 2005. – 460 с.*

10. Вачевський М. В. *Сучасна економічна освіта у країнах Західної Європи: формування професійних компетенцій. Рідна школа. – 2006. №3 (914). С. 71–74.*

11. Вачевський М. В. *Методи довузівської підготовки учнівської молоді. Молодь і ринок. – 2006. №2 (17). С. 12–19.*